

DE BUURT- SPORTCOACH

als 'aansluitfunctionaris' van sociale wijkteams

De gemeente Leeuwarden had een vooruitziende blik en is goed voorbereid op de aanstaande decentralisaties. De gemeente startte in 2009 een experiment met een Frontlijnteam in de krachtwijk Heechterp-Schieringen. Onorthodox, los van alle protocollen en kaders zijn ze gaan 'doen wat nodig was' om de wijkbewoners een stap vooruit te helpen. Verbinding zoeken tussen de verschillende hulpverleners, met een 'Frontlijnwerker' als spin in het web. Het heeft model gestaan voor de acht sociale wijkteams die Leeuwarden momenteel rijk is. En het mooie is: de verbinding met de sport is vanzelf tot stand gekomen.

DOOR WILLIE WESTERHOF (NISB)

Daarover vertellen Anne Marie Schepers (projectleider Gezondheid, gemeente Leeuwarden), Menno Schotanus (sociaal werker, sociaal wijkteam Noordoost), Sido de Schiffart (coördinator sportportontwikkeling, bv SPORT Leeuwarden), Gea Eissens en Clémens Mastenbroek (wijkbewoners). Geeske van Asperen, senior adviseur bij het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB), licht in een kader toe hoe de sport zich verhoudt tot de decentralisaties in het sociale domein.

De gemeente Leeuwarden wil de samenhang in wijken versterken door de sociale en arbeidsparticipatie van bewoners te vergroten. De sociale wijkteams hebben daarin een belangrijke rol. Sociale wijkteams zijn teams van professionals uit verschillende disciplines, ieder met een eigen expertise. Het sociale wijkteam is de plek waar burgers terecht kunnen met vragen waar zij in het leven tegenaan lopen. Vragen over bijvoorbeeld werk, gezin, financiën en wonen. De sociaal werker staat centraal in het wijkteam en wordt geacht van alle leefdomen basale kennis paraat te hebben. "Maar die heeft een heel team van specialisten achter zich staan. Wij zijn generalist bij de bewoner en specialist in het team" vertelt Menno Schotanus, sociaal werker van



het eerste uur. "De vaste kern van het sociaal wijkteam bestaat bijvoorbeeld uit de buurtconciërge, de Kredietbank, de woningcorporatie, de GGZ en Jeugdzorg. Het is een 'lerend team'. Als ik iemand begeleid die schulden heeft, dan leg ik dat voor aan de Kredietbank. Ik leer van de Kredietbank hoe ik daar mee om kan gaan. Ik ben de vaste contactpersoon. Het uitgangspunt is: Eén gezin, één plan, één hulpverlener en regievoerder."

"Misschien moet je je beperkingen loslaten, er zijn in principe geen grenzen voor jouw functie", voegt Anne Marie Schepers toe. Zij legt vanuit de gemeente Leeuwarden de verbinding tussen beleid en praktijk. "Jij bent de contactpersoon voor de mensen en welke problemen er ook zijn, die ga je aanpakken. Je moet mogelijkheden zien en niet begrenzingen voelen bij je eigen vakgebied."

Het begon met een hardlooptroepje...

"De mensen sluiten zich achter hun voordeur op. Wij kwamen achter die voordeur en dan moet je het aanknopingspunt vinden om de mensen te activeren. Dat kan bijvoorbeeld een gitaar zijn die in de kamer staat. Bij de één is dat muziek en bij de ander sport" vertelt Menno Schotanus. "Bij één wijkbewoner bleek het aanknopingspunt hardlopen te zijn. Na een paar keer hardlopen met z'n tweeën, liepen er langzamerhand steeds meer wijkbewoners mee. Nu is het een groep van 26!" "Toch moet

je laagdrempelig beginnen", relativeert Anne Marie. "Je moet niet met een sportbril kijken naar de bewoners. Zij hebben heel andere drives. 'Sporten' zit er meestal niet in."

Reden voor Menno om een niveautje lager, met een wandelgroep te starten. Gea Eissens is een van de eerste deelnemers aan het wandelgroepje. Maar het was een hele toer om Gea zo ver te krijgen. Ze vertelt over die keer dat bij haar een sociaal werker voor de deur stond. "Die heb ik geweigerd! Het was zo'n rommel in huis. Ik schaamde me." Maar dat was geen reden om op te geven voor de sociaal werkers. Toen de bezorger van een kerststukje Gea honderd euro van zijn eigen kerstbonus aanbood, gebeurde er iets en ging de deur bij Gea open. "De tranen stonden in mijn ogen", zegt ze "en daarna werd mijn huis ook nog opgeknapt. Dan kom je weer lekkerder in je vel te zitten en ben ik begonnen met de wandelgroep. Door het wandelen heb ik geen stress en spanningen meer. Het verleden heb ik weggestopt, ik leef in het heden. Ik ben hartstikke blij met Frontlijn, ik kom hier regelmatig even langs om een praatje te houden en een kopje koffie te drinken. Bij Frontlijn staat de deur altijd open."

Ook Clémens Mastenbroek komt elke maandag trouw op de fiets uit de naastgelegen wijk Camminghaburen om mee te wandelen. "Voor de gezondheid is het ideaal", zegt hij. Clémens kwam vanwege

gezondheidsproblemen (diabetes type 2) bij de huisarts en werd begeleid door een diëtist. Daar werd hij gewezen op het wandelgroepje. "Ik werkte in de horeca, rookte, dronk veel frisdrank en ging laat naar bed." Na zijn ontslag heeft hij die ongezonde leefstijl vaarwel gezegd en is hij gaan wandelen voor een betere gezondheid. Dat werkte goed. Het gewicht daalde van 120 naar 104 kilogram en de bloedsuikerwaarde van 29,8 naar 7!

Toch is er nog iets anders dat het wandelen zo leuk maakt. "Ik noem het wel eens pratend sporten", beaamt Menno, "van het sporten is het belangrijkste moment de koffie en thee na afloop."

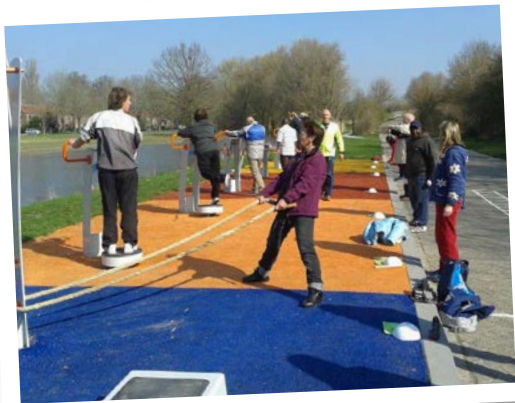
De 'aansluitfunctionaris'

De gemeente is overtuigd van de meerwaarde van sport en bewegen en heeft de buurtsportcoach in het beleid opgenomen als 'aansluitfunctionaris' van de sociale wijkteams. Sinds september zijn zij op afroep welkom bij vergaderingen van het sociaal wijkteam. "De sociaal werkers gaan op zoek naar de haakjes. Als dat sport betreft gaan de buurtsportcoaches op zoek naar programma's die daarbij passen. Sport en bewegen wordt ingezet als middel", vertelt Sido de Schiffart, teamleider buurtsportcoaches. "Het is een kwestie van goed overleg en korte lijntjes." Sido bepleit de laagdrempeligheid van het sport- en beweegaanbod. Volgens hem moet de instap voor deze groepen mensen

DE AANPAK VAN LEEUWARDEN KERNPUNTEN IN DE WERKWIJZE VAN DE SOCIALE WIJKTEAMS IN LEEUWARDEN ZIJN:

- + Vraaggericht werken: de vraag van de bewoner staat centraal.
- + Outreachend en empowerment: de eigen kracht van de burger, vormt de basis om (weer) mee te doen in de samenleving.
- + 1 gezin, 1 plan, 1 begeleider/hulpverlener: de social workers nemen het hele gezin als vertrekpunt en zijn de contactpersoon voor alle organisaties die betrokken zijn bij dat gezin.
- + Multidisciplinair en interdisciplinair: het sociale wijkteam is een interdisciplinair team. Door de uitwisseling van kennis en ervaring ontwikkelen de sociaal werkers zich tot generalisten.
- + Presentie in de wijk: het wijkcentrum als uitvalsbasis en de medewerkers zichtbaar op straat.





heel laag zijn, bijvoorbeeld qua instroomniveau en kosten. Er moeten eigenlijk geen barrières zijn om mee te doen. Het moet plaatsvinden in de wijken, met de wensen van de bewoners. Daarbij wordt in Leeuwarden gebruik gemaakt van de bestaande infrastructuur in de wijken, zoals bijvoorbeeld de speelpleinen, de trapveldjes en de parken. "Dat klopt", zegt Anne Marie, "als je in de schuldsanering zit, dan is de sportschool gewoon te duur. Daar gaat het wel om, wij moeten helpen de mensen in hun kracht te zetten, ... dat

heb je nodig als je uit de put omhoog moet klauteren."
 "Daarom zoeken wij naar een bepaald type buurtsportcoaches", zegt Sido. "Zij moeten weten wat er speelt in de wijk, goed met mensen om kunnen gaan, samenwerking zoeken, kennis delen en vraaggericht werken. Voor deze functie wordt de combinatie van sportleider met sociale en maatschappelijke activiteiten en een actieve rol in de samenleving gewaardeerd."

Maatschappelijke winst

Een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA), uitgevoerd door economisch adviesbureau LPBL in 2012, toonde aan dat het Frontlijnsteam in de wijk Heechterp-Schieringen maatschappelijke winst opleverde. Elke geïnvesteerde euro leverde €1,60 op. Die winst kon vooral worden toegeschreven aan het preventief voorkomen van escalaties en dus van duurdere zorg. Dat levert winst op voor de gemeente. De bewoners profiteerden vooral door een toename in de kwaliteit van leven. Anne Marie waarschuwt ervoor dat de uitkomsten van die MKBA niet zomaar gepro-

jecteerd kunnen worden op de acht sociale wijkteams die nu in Leeuwarden functioneren. De sociale wijkteams zijn nu anders geformeerd. Zij hebben een strakkere opdracht; de routing is anders; het initiatief ligt meer bij de wijkbewoners. De decentralisaties betekenen ook een bezuiniging. In de nieuwe wijkteams moet eerst flink worden geïnvesteerd om de basis goed in te richten. Dat gaat niet gelijktijdig met de bezuinigingen. De gedachte is wel dat deze werkwijze uiteindelijk beter en goedkoper is. ●



Willie Westerhof, senior adviseur bij het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen. Haar expertise ligt met name op de terreinen

Maatschappelijke waarde van sportaanbieders, Effectieve interventies, Verbinden sport en jeugdzorg en doelgroepenbeleid.

E-mail: willie.westerhof@nisb.nl

SPORT EN DE KOSTENBESPARENDE FOCUS VAN DECENTRALISATIES
DE DECENTRALISATIES IN HET SOCIAAL DOMEIN HEBBEN EEN BELANGRIJKE KOSTENBESPARENDE FOCUS.

Dit model deelt bevolking in op basis van problematiek en mate van zelfredzaamheid. Hoe hoger in de piramide, hoe complexer de doelgroep en hoe duurder de ondersteuning. Het doel is om elke laag van de taart kleiner te maken (pijl 1) zonder escalatie van de problematiek (pijl 2). En daar komt sport en bewegen om de hoek kijken. Geeske van Asperen,

NISB: "Het gesprek over de decentralisaties zoals dat nu gevoerd wordt, gaat vaak over de top van de piramide: de groepen met een complexe zorgvraag. Maar het is belangrijk dat er in de wijken een krachtige sociale basis is, zodat mensen zo veel mogelijk vanuit hun eigen kracht en sociale netwerk met problemen om kunnen gaan. Als een wijkteam zich vooral

op de mensen in de top van de piramide richt, is de betrokkenheid van de buurtsportcoach niet logisch. Als een sociaal wijkteam een bredere focus heeft, kan een buurtsportcoach wel een belangrijke meerwaarde hebben", aldus Geeske.

Open clubs, die de verbinding willen maken naar nieuwe maatschappelijke doelgroepen, zijn vanuit decentralisatieperspectief goud waard. Zij kunnen preventief een belangrijke bijdrage leveren en escalatie voorkomen. Vanuit een integraal beleidsperspectief is investeren in deze verenigingen interessant, om daar op langere termijn kosten mee te besparen.

Vanuit het programma Sport en Bewegen in de Buurt is een inspiratiedocument ontwikkeld waarin de samenwerking tussen sport en wijkteams centraal staat. Dit document is vanaf 11 december 2014 te downloaden via www.sportindebuurt.nl.

